

Vaalan kirjaston kuntalaiskyselyn raportti

Osana Tulevaisuuden kirjasto -hanketta Vaalan kirjastolla toteutettiin kysely, jolla haluttiin selvittää Vaalan kuntalaisten näkemyksiä demokratian edistämisestä, osallisuuden tukemisesta ja yhteiskunnallisten teemojen esilletuomisesta kirjastossa.

Vastauksia kerättiin 2.1. – 2.2. välisenä aikana. Kyselyyn pystyi vastaamaan sähköisesti ZEF-alustalla sekä paperilomakkeella kirjastolla.

Kyselyä mainostettiin laajasti kirjaston sisätiloissa, kunnan verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa, kirjaston sosiaalisen median kanavissa, Vaalan kuntalaisten Facebook-ryhmässä sekä paikallislehti Tervareitissä.

Kysely koostui pääosin monivalintakysymyksistä ja tarkentavista tekstikysymyksistä sekä muutamasta vaihtoehtokysymyksestä. Yhteensä kysymyksiä oli yhdeksän. Kysymykset laadittiin hyödyntäen kirjastojen demokratiatyön käsikirjaa Tiedossa on demokratiaa!, joka julkaistiin osana Tampereen ja Jyväskylän kirjastojen demokratiahanketta vuonna 2023.

Kuukauden aikana kyselyyn vastasi yhteensä 73 kuntalaista, 57 verkossa ja 16 paperilomakkein.

Huolimatta kuntalaiskyselyn pienestä vastausprosentista ovat sen tulokset silti hyvin suuntaa antavia sille, millaisena vaalalaiset näkevät kirjaston roolin yhteiskunnassa.

Oletettavasti kyselyllä saatiin myös laajemmin kuntalaisten tietoon yleisten kirjastojen lakisäätäinen tehtävä aktiivisen kansalaisuuden, demokratian ja sananvapauden edistämisestä.

Tässä raportissa käydään läpi kyselyn keskeisiä tuloksia.

Kuvio 1. Käyttävätkö kuntalaiset kirjastoa ja sen palveluita

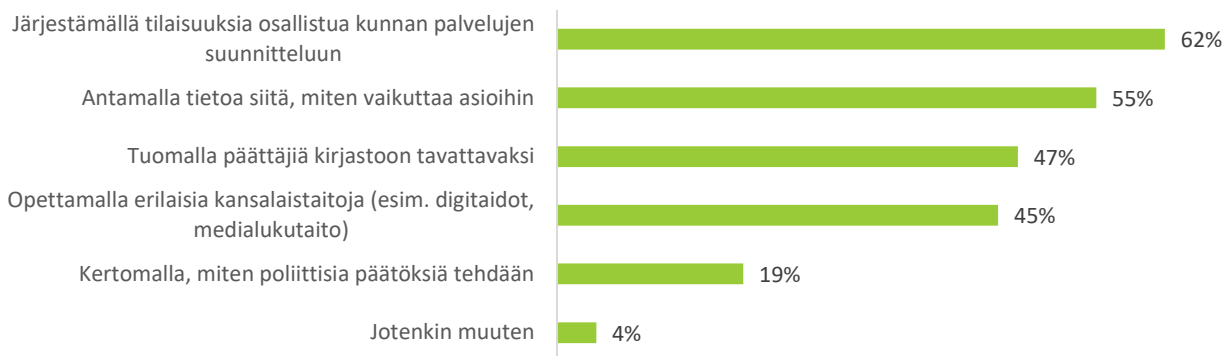
Ensimmäiseen kysymykseen ”**käytätkö kirjaston palveluita tai käytkö kirjastossa?**” (Kuvio 1) suuri enemmistö vastasi kyllä (94%). Vain 6% vastanneista ei käyttänyt kirjastoa tai sen palveluita.

Kyselyn ainoalla taustatietokysymyksellä haluttiin ensisijaisesti selvittää, tavoittiko kysely myös kirjaston ei-käyttäjiä.

sosiaalisen median kanavissa (58%). Itsenäisesti tutkittavaa infopistettä suosivat 46% vastanneista. Aineistonäyttelyt (37%) ja artikkelit paikallislehdessä (32%) saivat myös hyvin kannatusta.

Jotenkin muuten -vastanneet (7%) ehdottivat kuntalaisten avointa tapaamista, kunnan verkkosivujen hyödyntämistä ja mahdollisuutta saada kirjastosta paikallisen ja valtakunnallisen tason tietoa sekä apua tiedonetsintään. Yksi vastanneista kertoi, ettei tämä ole hänen mielestään kirjaston tehtävä.

Kuvio 4. Miten kirjasto voisi tukea kuntalaisia olemaan aktiivinen ja vaikuttamaan asioihin

Neljännessä kysymyksessä ”miten kirjasto voisi tukea sinua olemaan aktiivinen ja vaikuttamaan asioihin?” (Kuvio 4) 62% vastanneista kannatti tilaisuuksia, joissa osallistua kunnan palvelujen suunnitteluun. Yli puolet toivoivat saavansa tietoa siitä, miten vaikuttaa asioihin (55%). Myös päättäjien tuominen kirjastoon tavattavaksi (47%) ja kansalaistaitojen kuten digi- tai medialukutaitojen opettaminen (45%) kiinnostivat. Vähiten vastanneita kiinnosti tietää, miten poliittisia päätöksiä tehdään (19%).

Jotenkin muuten -vastanneista (7%) kaksi ei valinnut valmiista vaihtoehdoista mitään, mutta eivät osanneet sanoa, millä muilla keinoilla kirjasto voisi tarjota tukea olemaan aktiivinen ja vaikuttamaan asioihin. Yksi vastanneista toivoi päättäjiä kirjastoon tutustumaan kirjaston toimintaan ja toisen mielestä tämä ei ole kirjaston tehtävä.

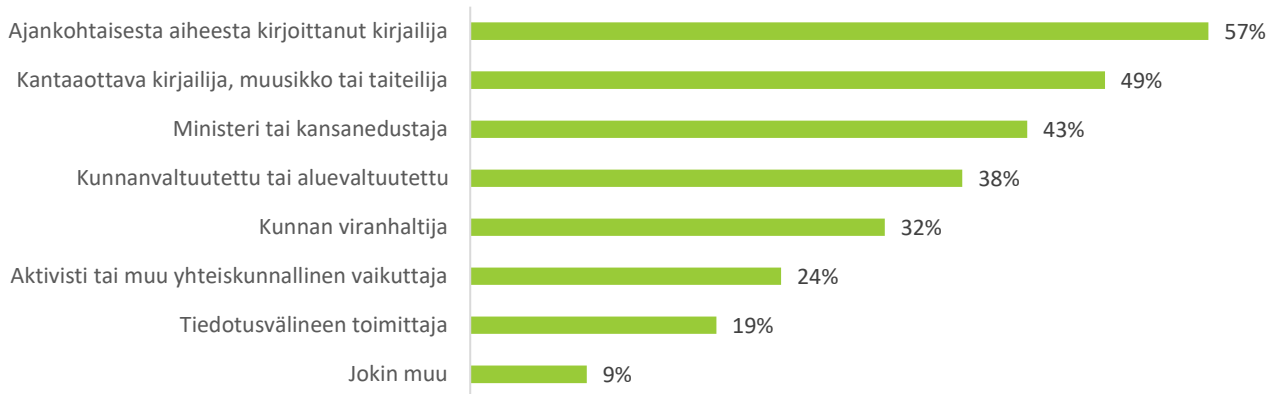
Kuvio 5. Miten kuntalaiset haluavat kirjaston edistävän demokratiaa

Viidennessä kysymyksessä ”miten haluaisit kirjaston edistävän demokratiaa?” (Kuvio 5) melko tasaisesti suosituimmat vaihtoehdot olivat asiantuntijoiden haastattelut ja luennot (58%), kohtaamiset päättäjien ja viranhaltijoiden kanssa (55%) sekä keskustelutilaisuudet (51%). Vaalipaneeleita tai kirjaston omia kannanottoja kannattivat noin 20% vastanneista.

Jotenkin muuten -vastanneista (4%) toinen ei osannut sanoa ja toisen mielestä demokratian edistäminen ei ole kirjaston tehtävä.

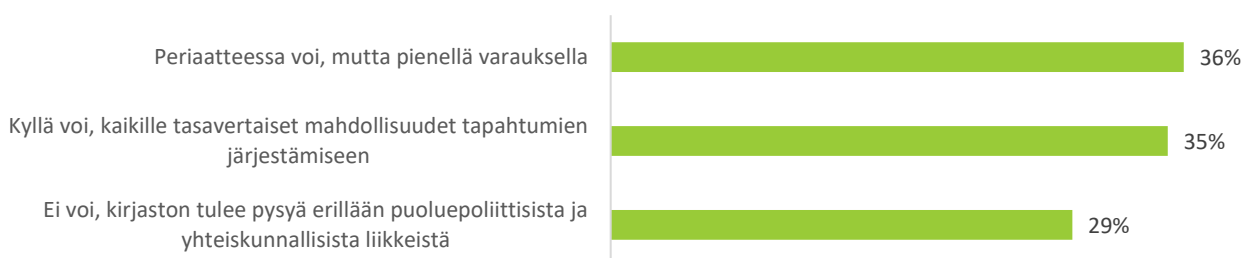
Kuvio 6. Millainen esiintyjä saisi kuntalaisen osallistumaan kirjaston yhteiskunnalliseen tapahtumaan

Kuudennessa kysymyksessä ”**millainen esiintyjä saisi sinut osallistumaan kirjaston yhteiskunnalliseen tapahtumaan?**” (Kuvio 6) useimmat vastanneista osallistuisivat kirjastossa tapahtumaan, jossa esiintyjänä olisi ajankohtaisesta aiheesta kirjoittanut kirjailija (57%). Kantaaottavaa kirjailijaa, muusikkoa tai taiteilijaa kannattivat lähes puolet vastanneista (49%). 43% vastanneista osallistuisi kirjastossa tapahtumaan, jossa esiintyjänä olisi ministeri tai kansanedustaja. Myös paikallisemmin toimivat kunta- tai aluevaltuutetut (38%) tai kunnan viranhaltijat (32%) kiinnostivat vastanneita. Vaihtoehdosta vähiten innostusta herättivät aktivisti tai muu yhteiskunnallinen vaikuttaja (24%) sekä tiedotusvälineen toimittaja (19%).

Jokin muu -vastauksissa (9%) tiettyinä henkilöinä mainittiin kunnan hyvinvointijohtaja ja ympäristövalvonnasta vastaava, THL:n asiantuntija sekä luontotoimittaja tai ilmastoasiantuntija. Nimeltä mainittiin myös Kerttu Kotakorpi, Vesa Hyyryläinen, Jukka Bisin, Rauli Virtanen sekä Maaret Kallio.

Kuvio 7. Voiko kirjastossa järjestää aatteellisia tai puoluepoliittisia tapahtumia

Seitsemäs kysymys ”**voiko kirjastossa mielestäsi järjestää aatteellisia tai puoluepoliittisia tapahtumia?**” (Kuvio 7) jakoi vastaajia melko tasaisesti.

Aatteelliset tai puoluepoliittiset tapahtumat kirjastossa hyväksyi 35% vastanneista ja 36% hyväksyi ne pienellä varauksella. 29% vastanneista oli sitä mieltä, että kirjaston tulisi pysyä erillään puoluepoliittisista ja yhteiskunnallisista liikkeistä.

Kahdeksantena kysyttiin tarkennuksena edelliseen ”**kertoisitko, miksi hyväksyt tai et hyväksy ajatusta aatteellisista tai puoluepoliittisista tapahtumista**”.

Kyllä voi -vastanneet perustelivat vastaustaan esimerkiksi sillä, että kaikilla on oikeus osallistua tai olla osallistumatta kirjaston tapahtumiin. Yksi vastanneista kertoi uskovansa, että kirjasto antaisi tilaisuuden erilaisille aatteille tasapuolisesti. Kirjaston kerrottiin myös olevan hyvä paikka kohtaamisille, kiinnostuksen herättämiselle ja kuntalaisten osallistamiselle.

Periaatteessa voi -vastauksiakin perusteltiin paljon sillä, että kirjasto on kaikille avoin. Myös neutraalius ja tasapuolisuus nousivat esiin. Toisaalta rasistisia tai muuten ihmisoikeuksia loukkaavia tai epätasa-arvoisia tilaisuuksia ei hyväksytty.

Ei voi -vastanneet toivoivat, että edes jokin paikka olisi vapaa politiikasta. Vastaajien mukaan kirjaston tulee olla puolueeton ja sitoutumaton toimija ja siellä järjestettyjen tapahtumien sopivia kaikille puoluekannasta huolimatta.

Viimeisenä kysyttiin ”**mitä muita keinoja kirjastolla olisi mielestäsi demokratian edistämiseksi?**”. Vastaajilla oli myös mahdollisuus jättää kommentteja kyselyyn tai kirjastoon liittyen.

Vastaajat toivoivat muun muassa parempaa tiedottamista, pieniä kulttuuritilaisuuksia, laajempaa lehtivalikoimaa sekä kuntalaisten osallistamista kirjaston kehittämissuunnittelussa. Yksi vastaajista kaipasi uutuuskirjoja ja koki tuotannon hyllyissä osittain vanhentuneeksi.

Kiitosta kirjasto sai viihtyisyydestään, palvelustaan sekä kyselystä.

Demokratiateemaa pidettiin hyvänä asiana ja kirjaston koettiin pelkästään olemassaolollaan edistävän demokratiaa tarjoamalla matalan kynnyksen palveluja kaikenikäisille varallisuudesta riippumatta.